

ІСТОРИОГРАФІЯ. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

УДК 930:94(38)

Ігор Панафідін

ІСТОРИОГРАФІЯ ДАВНЬОЇ СПАРТИ: СПРОБА РЕКОНСТРУКЦІЇ

На основі письмових джерел античних авторів у статті здійснюється спроба реконструкції спартанської історіографії, яка мала вплив на подальший розвиток традиції історіописання, зокрема у Давньому Римі. Автор обґрунтовує положення, що вже у працях Платона і Плутарха закладена амбівалентна позиція щодо наявності історичної традиції у Давній Спарті, яка породила дискусію, актуальну і на сьогодні. Доведено, що історична традиція Лакедедону збереглась у фрагментах античних авторів, які писали як про історію Греції в цілому, так і про історію Давньої Спарті.

Ключові слова: антична історіографія, Давня Спарта, історіографія Давньої Спарті, античні автори, історична традиція.

Антична культура, яка є фундаментом сучасної європейської цивілізації, завжди розглядалась крізь призму домінуючого панування афінського типу культури. У той же час здобутки Давньої Спарті у сфері культури майже не розглядалися на тій підставі, що Давня Спарта у цій сфері майже нічого не залишила у спадок людству. Історики, зазвичай, акцентують увагу на односторонній скерованості розвитку Лакедедонської держави або Давньої Спарті, а саме на її розвитку як специфічного «воєнізованого табору», в якому були практично повністю відсутні філософія, наука, зокрема історія, різноманітні мистецтва.

Утім такий майже хрестоматійний образ Давньої Спарті, як справедливо зауважує Ю. Андрєєв руйнується розкопками, які проводила у сучасній Спарті Британська археологічна експедиція у 1906–1910 рр. «При дослідженні лише одного стародавнього святилища Артеміді Орфії – покровительки ефебів (повнолітніх юнаків), британські археологи знайшли безліч художніх виробів з глини, бурштину, слонової і звичайної кістки, різних металів. Виявилось, що Спарта, нарівні з Коринфом, Халкідою, Афінами та іншими містами була одним із найбільших художніх центрів Греції архаїчного періоду. У своєму розвитку лаконське мистецтво пройшло ті ж основні стадії, що і мистецтво інших районів Греції» [1, с. 32].

Загалом, Ю. Андрєєв зазначає, що «такі археологічні знахідки свідчать, по-перше, про досить високий рівень розвитку торгівлі, оскільки такі речі, як бурштин, слонова кістка, єгипетські зображення священних жуків-скарабейів, могли потрапити до Спарті тільки зі Сходу – з Малої Азії або, скоріше, з Фінікії і Леванту. По-друге – побут і культура спартанців цієї епохи мало чим відрізнялися від побуту і культури іонійських греків Малої Азії або жителів Коринфа чи Сікіона у Північному Пелопоннесі. Отже, Спарта, яка постає перед нами у творах лаконських ремісників і художників VII–VI ст. до н. е. – це зовсім не та похмура казармена Спарта, яку ми знаємо з творів Ксенофонта і Плутарха» [1, с. 32]. Таким чином, наявність широкого культурного матеріалу наштовхує на думку, що серед культурного спадку Давньої Спарті могла бути й історія як спосіб узагальнення хронологічних знань у Лакедедоні.

Варто відмітити, що праць, спеціально присвячених аналізу лакедедонської духовної культури, зокрема, її історичної традиції, немає. Тому в цій статті спробуємо реконструювати спартанську історіографію на основі окремих фрагментів самих лакедедонських істориків та окремих згадок про них у творах більш пізніх античних авторів і у відповідній сучасній дослідницькій літературі, тим самим не тільки довівши, що у Давній Спарті існувала традиція історіописання, але й продемонструвавши її вплив на подальший розвиток античної історіографії.

Першим, хто ствердно висловився щодо наявності наукових, зокрема історичних знань у Лакедедоні був Платон (427–348 рр. до н.е.). Амбівалентна позиція, яку він зайняв у відношенні до цього питання, збила з пантелику подальших дослідників античної культури. Так, у своєму ранньому софратичному діалозі «Гіппій Більший» Платон стверджував словами однойменного софіста, що коло наукових інтересів його слухачів із Лакедедону складають історичні розповіді про виховання і життєві подвиги стародавніх героїв, про заселення міст та заснування колоній [2, с. 157–158]. У діалозі «Протагор» Платон так висловлюється про розвиток наукових знань у Давній Спарті: «коли лаконцям набридає таємно спілкуватися з тими софістами, що перебувають у них, вони виганяють чужинців, і тоді вільно спілкуються з софістами (власними) потай від чужих» [3, с. 229]. На наш погляд, ця теза Платона про вигнання іноземних вчителів мудрості з Лакедедону

може пояснити усталену в середовищі істориків думку про те, що у спартанців були відсутні будь-які інтелектуальні досягнення.

Аналогічно суперечливою є позиція щодо питання про стан наукових знань у давніх спартанців і у «батька історії» – Геродота. Зокрема, у четвертій книзі своєї «Історії» – «Мельпомена», розповідаючи про скіфського філософа Анахарсія (остання чверть VII – середина VI століття до н.е.), він зауважував «ніби скіфський цар послав Анахарсія в Елладу, щоб він там навчався, і що скоро той повернувся, він розповів тому, хто його послав, що всі елліни стараються придбати всілякі знання, за винятком лакедемонців, але лише вони здатні розумно розмовляти» [4, с. 197–198].

Плутарх (бл. 46–120/125 н.е.), слідом за Платоном і Геродотом, стверджував, що: «Спартанці вивчали грамоту тільки заради потреб життя. Всю ж решту видів знань, вони вигнали з країни; не тільки самі науки, але і людей, що ними займаються» [5, с. 308]. Отже, можна стверджувати, що Платон, Геродот і Плутарх заснували традицію розгляду спартанської культури, широко представлену і в сучасній дослідницькій літературі, наприклад, у С. Лур'є [6, с.101], Ф.Кессіді [7, с. 18], Н. Вольської [8, с. 7] та ін.

На противагу вказаній традиції, сучасні західні дослідники історії Давньої Спарти, зокрема, Е. Балтраш [9, с. 94–97] та М. Коєв [10], вважають, що Давня Спарта була таким самим потужним центром культури і наук, як і Афіни. Їх погляди підтримують Ю. Андреев [1, с. 33–34], В. Блаватський [11, с. 5], А. Зайков [12, с. 5], наголошуючи на тому, що Давня Спарта в архаїчний період у культурному відношенні нічим не поступалась іншим полісам. Різниця полягала тільки у специфічному законодавстві Лакедемонської держави, яке визначало домінування військового ладу в цій країні, що безперечно позначилось на розвитку зокрема її культури. Серед сучасних українських науковців, які підтримують традицію розгляду Лакедемоні як повноцінного полісу з унікальною культурою та наявністю у ньому доволі розвинених науки і мистецтва, можна відмітити І. Пантелеєву [13, с. 107–108].

У становленні історичних знань у Давній Греції прийнято виділяти три етапи: 1) міфологічна література, 2) логографічна література та 3) історичні твори. Розвиток історичної традиції пов'язують з Геродотом і Фулідідом у першій половині V ст. до н.е. [14, с. 7–8]. Перші відомості про наявність певної історичної рефлексії у Давній Спарті з'являються дещо пізніше, в елліністичний період, коли держава Лакедемон переживала занепад. Стосовно наявності спартанських досягнень у галузі міфології та логографії достовірних свідчень ми не маємо.

Проте можна припустити що, загальна картина становлення історичних знань була однорідною для всієї Еллади. Як зазначав О. Немировський: «З поширенням у греків у VII-VI ст. до н. е. алфавітного письма з'являється можливість більш широкої, ніж де б то не було на Сході, фіксації історичних подій. У багатьох містах Греції вже в архаїчну епоху велися списки посадових осіб, іменем яких позначався рік – архонтів (в Аттіці), ефорів (у Спарті) та ін. Існували також списки найдавніших царів, які вибудували своє походження до Геракла або будь-якого іншого героя. У храмах могли вестися записи про найбільш визначні події – землетруси, затемнення сонця, навали ворогів, заснування колоній» [14, с. 31]. Відтак становлення історичних знань лакедемонян відбувалось на тих же засадах, що і у решти греків. Історики брали списки ефорів і наповнювали їх цікавими фактами та деталями, при цьому надаючи творам літературної форми.

Крім того, відомо що у державних школах Давньої Спарти культивували інтерес до історії. Так, Плутарх, описуючи сисситії (спільне проведення часу, що включає загальні трапези чоловіків – примітка автора) [15, с. 528], стверджував, що саме там спартанські діти розвивали свій розум, слухаючи розмови про політику [5, с. 103]. Він також вказував на те, що, окрім цілеспрямованої підготовки до військової служби, дітей змалечку вчили етичним чеснотам, причому у формі міркувань, змушуючи логічно обґрунтовувати свої відповіді, в яких «повинні були міститись і причина, і доказ, але в короткій, стислій формі» [5, с. 110]. Таке вміння логічно обґрунтовувати етичні чесноти дуже цінувалось, оскільки в Давній Спарті «той, хто нітився при питаннях «Хто кращий громадянин?» або «Хто не заслуговує на пошану?», вважався розумово нерозвиненим і нездібним удосконалюватися морально» [5, с. 110]. Необхідно відмітити, що таке патріотичне виховання, засноване на вшануванні пам'яті героїв, правителів, видатних особистостей дуже високо цінувалось у всій Елладі, а не тільки у Спарті. Патріотизм, заснований на знанні про героїв своєї держави, безперечно впливав і на розвиток історіографії в Лакедемоні, яка отримувала навіть державну підтримку.

Зацікавленість спартанців історичними розповідями про минуле, політичними мотивами сучасної їм історії призвели до виникнення цілої плеяди спартанських істориків. Зокрема, у класичних німецькомовних виданнях «Фрагменти грецьких істориків» Карла Мюллера (1841–1870 рр.) та Ф. Якобі (1923–1958 рр.) наводяться фрагменти творів таких спартанських істориків, як Аристократ Спартанський (I ст. н.е.), Діофант Лакедемонський, Гіппас Лаконський, Молпід

Лаконський, Ніокл Лаконський, спартанський цар Клеомен III (261–189 до н.е.), Павсаній Лаконський, Полікрат Лаконський, Сосіл Лакедемонський, Сосибій Лаконський (III ст. до н.е.) [16].

Уривки з творів спартанських істориків мало що можуть сказати про зміст творів у цілому, проте їх праці, які згадуються у різних джерелах можна згрупувати на основі географічного критерію за двома напрямками:

1) Праці, що стосуються загальної історії Греції та опису історичних подій на теренах античного світу: тут ми можемо згадати Діоніседота [17, с. 480, с. 629]; Павсанія Лаконського – автора історичних праць «Про Геллеспонт» та «Лаконіка» [18, с. 83]; Сосіла Лакедемонського – особистого історіографа відомого карфагенського полководця Ганнібала (247–183 до н.е.) [18, с. 106–107].

2) Праці, що стосуються історії безпосередньо Давньої Спарти. До цієї групи можна віднести Аристократа Спартанського – автора «Лаконської історії» [18, с. 22]; Гіппаса Лакедемонського – автора історії Давньої Спарти у 5 книгах [19, с. 22; 17, с. 330; 18, с. 37]; Діофанта Лакедемонського – автора історичного твору «Старовини» у 40 книгах і трактату «Про жертвопринесення богам» [18, с. 45]; Молпіда – автора «Лаконського державного устрою» [18, с. 79]; Ніокла Лакедемонського – автора твору про звичаї спартанців [18, с. 80]; Полікрата – автора «Лаконської історії» [18, с. 91]; Сосибія Лаконського – автора «Історії Спарти» [17, с. 90; 18, с. 106].

З огляду на те, що лакедемонські історики цікавились не тільки власною історією, але й історією Греції загалом, їх твори здійснили вплив на формування античної традиції осмислення минулого. Варто зазначити, що на початку I ст. н. е. на твори спартанських істориків посилавсь широке коло письменників, філософів, істориків, географів. Зацікавленість творами спартанських істориків виникла завдяки давньогрецьким історикам, які перебували на різноманітних посадах у Давньоримській республіці і котрі навчали різноманітним наукам римлян. Серед них можна назвати Афінея (I–II ст. н.е.), Квінта Флавія Арріана (бл. 95 – бл. 175), Діогена Лаертського (перша половина III ст. н. е.), географа Павсанія (II ст. н.е.), Полібія (201 – бл. 120 рр. до н.е.), Плутарха та ін.

Важливим свідченням наявності традицій історіописання у Давній Спарті можна вважати повністю збережену працю відомого письменника Афінея «Бенкет мудреців». З поданих ним цікавих деталей фрагментів спартанських істориків можемо, зокрема, дізнатись про те, що спартанці вважали себе винахідниками гімнастики [19, с. 22].

Плутарх використовував працю «Лаконська історія» Аристократа Спартанського при написанні біографії знаменитого законодавця Давньої Спарти Лікурга (800–730 рр. до н.е.) для порівняння з давньоримським царем і законодавцем Нумою Помпілієм (715 до н.е. – 673 до н.е.). Так ми дізнаємося про те, що Лікург, пишучи звід законів, особисто мандрував і вивчав закони інших держав: «Єгиптяни стверджують, що Лікург побував і у них і, гаряче похваливши відособленість воїнів від усіх інших груп населення, переніс цей порядок до Спарти, відділив ремісників і майстрових і створив зразок держави, воістину прекрасної і чистої. Думку єгиптян підтримують і деякі з грецьких письменників, але відомостей про те, що Лікург відвідав і Африку, й Іспанію, поневірявся по Індії і розмовляв з гімносфістами, ми не виявили ні в кого, окрім спартанця Аристократа, сина Гіппарха» [5, с. 95]. Іншу цікаву деталь із біографії Лікурга в «Життєписах» Плутарха наводить спартанський історик Сосибій Лаконський: «Та й сам Лікург не був надмірно суворий: за повідомленням Сосибія, він спорудив невелику статую бога Сміху, бажаючи, щоб жарт, доречний і своєчасний, прийшов на бенкети і подібні їм збори і став свого роду приправою до праць кожного дня» [5, с. 117].

В силу об'єктивних причин предметом особливої зацікавленості давньоримських істориків була військова історія, написана давніми спартанцями. Республіка, а згодом імперія, що постійно прагнула могутності, потребувала передових наукових знань із військових трактатів. Перемоги римлян багатьма античними авторами пояснювались здатністю навчатись і брати на озброєння новітні військові технології або тактичні маневри у давніх греків. Так, Флавій Веґецій Ренат у роботі «Короткий виклад військової справи» безпосередньо вказував на вплив спартанських традицій ведення війни на давньоримську армію. Зокрема, він стверджував, що «у лакедемонян винятковою турботою була війна. Вони були першими з-поміж тих, хто, як стверджують, спираючись на досвід, отриманий в битвах, прийшли до певних висновків і написали про це книги» [20, с. 309].

Крім того, давньоримський військовий історик робить акцент на теоретичній основі узагальнених знань з військової історії, отриманих в результаті різних воєн: «військову справу, яка згідно з загальним уявленням залежить від однієї лише доблесті і до певної міри від щастя, вони зробили предметом досвіду і вивчення, звівши до системи дисципліни і тактики. Вони висунули вчителів військового мистецтва, яких вони називали тактиками, щоб вони навчали їх молодь практиці і різним прийомам володіння зброєю... Вони побажали вивчити мистецтво, без якого інші

мистецтва не можуть існувати. Слідуючи їх звичаям, римляни не тільки практично застосували закони військової справи, а й написали книги з її теорії» [20, с. 310].

Давньогрецький історик Квінт Флавій Арріан (бл. 95 – бл. 175 р.) у праці «Тактичне мистецтво» називає серед авторів, які описували тактичні прийоми у військовому мистецтві, Павсанія [21, с. 30]. О. Нефьодкін вказував на те, що Павсаній вважається відомими німецькими дослідниками Г. Кьохлі та В. Рюстовом спартанцем, а іноді його ототожнюють з Павсанієм Лакедемонським [21, с. 66]. Так, Арріан, описуючи фалангу як основний стрій давньогрецьких воїнів, застосовує еллінську термінологію: «Першою і, очевидно, найважливішою справою у стратегії, – прийнявши зібрану і безладну масу людей, встановити у ній лад і порядок, тобто, «розподілити по лохам і з'єднати лохи», і встановити у всій цій масі чисельність загону, відповідну і придатну для бою [21, с. 35]. Загальновідомим є той факт, що тактична одиниця фаланги – «лох», застосовувалась лакедемонянами та іншими еллінами, а згодом використовувалась і македонянами.

У військовій справі на морі цікавий тактичний прийом ми знаходимо у збереженому фрагменті Сосіла Лакедемонського [22, с. 29–33], який змальовує епізод третьої війни Карфагена з Массалією (колонією греків-фокійців на місці сучасного Марселя); на думку І. Шифмана, тут яскраво зображений епізод морської битви при Артемисії біля берегів Іспанії. У цій баталії, массаліоти здобули перемогу над карфагенянами, застосувавши новітній тактичний прийом – прорив через стрій кораблів супротивника [23, с. 157–158]. Цю думку підтверджував і Ю. Циркін, вказуючи на конкретну дату битви при Артемисії – 485 р. до н.е. [24, с. 333–334].

Полібій, який працював над «Загальною історією» і розглядав історію Карфагену та його війн зі Стародавнім Римом, так описує своє враження від праці Сосіла Лакедемонського: «І як можуть ці історики одночасно зображати і вкрай пригнічений стан сенату, і розповідати, що отці приводили з собою в сенат дванадцятирічних хлопчиків, які брали участь у нарадах і не повинні були відкривати своїм родичам очі на що-небудь заборонене? У всьому цьому немає ані слова правди або правдоподібності, або ж доля понад інших благ наділила римлян мудрістю з самого народження. Немає потреби поширюватися далі про історичні твори такого роду, як твори Херея або Сосіла. На мою думку, вони мають цінність не історії, а балаканини... простолюдина» [25, с. 181–182].

Таку критику за надзвичайно суб'єктивний виклад подій, на думку К. Філатова, Сосіл Лакедемонський викликав на себе своєю упередженістю щодо опису подвигів Ганнібала у 7 книгах [18, с. 106–107]. Інший давньоримський історик Корнелій Непот пояснює таку упередженість тим, що Сосіл Лакедемонський особисто супроводжував Ганнібала у військових походах, навчаючи великого полководця грецької словесності [26, с. 95].

Отже, на основі проведеного дослідження можна прийти до висновку, що всупереч загальноприйнятій у вітчизняній історичній науці точці зору є достатні підстави стверджувати, що у Давній Спарті існувала традиція історіописання, хоча і мала певні особливості. Історична думка Давньої Спарты, представлена творами (відомими за збереженими фрагментами або згадками більш пізніх античних авторів) Аристократа Спартанського, Діофанта Лакедемонського, Гіппаса Лаконського, Молпіда Лаконського, Ніокла Лаконського, Клеомена III, Павсанія Лаконського, Полікрата Лаконського, Сосіла Лакедемонського, Сосибія Лаконського, торкалась питань військового мистецтва, зокрема стратегії і тактики, своєї рідної геополітики, правил виховання молоді та морально-етичних вчень з метою постійного удосконалення громадян передусім як воїнів. Можна навіть стверджувати, що лакедемонська історіографія значною мірою слугувала фундаментом для історичної науки Давнього Риму, про що свідчать Полібій, Корнелій Непот, Арріан.

Список використаних джерел

1. Андреев Ю. В. Архаическая Спарта. Искусство и политика / Ю. В. Андреев. – СПб.: Нестор-История, 2008. – 342 с.
2. Платон. Гиппий Большой / Платон // Платон. Диалоги. Книга первая. – М.: Эксмо, 2008. – С. 149–186.
3. Платон. Протагор / Платон // Платон. Диалоги. Книга первая. – М.: Эксмо, 2008. – С. 187–254.
4. Геродот. Истории в девяти книгах / Геродот / Пер. А. Білецького. – К.: Наукова думка, 1993. – 576 с.
5. Плутарх. Ликург / Плутарх // Плутарх. Избранные жизнеописания. В двух томах. Том 1. Пер. с древнегр. / Сост., вступ. ст., прим. М. Томашевской; Ил. Вл. Медведева. – М.: Правда, 1990. – 592 с.
6. Лурье С. Я. О фашистской идеализации полицейского режима Древней Спарты / С. Я. Лурье // Вопросы древней истории. – 1939. – № 1. – С. 98–106.
7. Кессиди Ф. Х. От мифа к логосу (Становление греческой философии) / Ф. Х. Кессиди. – М.: Мысль, 1972. – 312 с.
8. Вольская Н. С. Фон социально-исторической, философской и научной парадигм в античной Греции доэллинистического периода / Н. С. Вольская // Философские науки. – 1991. – № 11. – С. 3–22.
9. Baltrusch E. Sparta. Geschichte, Gesellschaft, Kultur / E. Baltrusch. – Munchen, 1998.
10. Koiv M. Ancient tradition and early Greek history. The origins of states in early-archaic Sparta, Argos and Corinth / M. Koiv. – Tallinn: Avita Publishers, 2003. – 427 p.
11. Блаватский В. История античной расписной керамики / В. Блаватский. – М., 1953. – 304 с.
12. Зайков А. В. Музыканты в ранней Спарты: создание жанров и противодействие внутренней распре / А. В. Зайков // Вестник Удмуртского университета. – 1995. – № 2. – С. 5–15.
13. Пантелеева И. А.

Спартанський традиціоналізм публічної культури (історико-філософський аналіз) / І. А. Пантелеева // Наука. Релігія. Суспільство. – 2012. – № 4. – С. 105–109. 14. Немировский А. И. У истоков исторической мысли / А. И. Немировский. – Изд-во Воронежского Университета, 1979. – 215 с. 15. Сиссития // Словарь античности / Пер. с нем. – М.: Прогресс, 1989. – С. 528. 16. Mulleri Car. et Theod. Fragmenta historicorum graecorum. auserunt, notis et prolegomenis illustrarunt, indici plenissimo instruxerunt. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://archive.org/search.php?query=creator+%3A+%22Mueller+%2C+%20Karl+%2C+%20Historian+%22> 17. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / Лаэртский Диоген / Ред. тома и авт. вступ. ст. А.Ф. Лосева; Пер. М.Л. Гаспарова. – М.: Мысль, 1986. – 571 с. 18. Филатов К. А. Словарь античных историков / К. А. Филатов. – Барнаул: Самиздат, 2011. – 137 с. 19. Афиней. Пир мудрецов. Книги I–VIII / Афиней / Пер. Н. Т. Голинкевича. – М.: Наука, 2003. – 656 с. 20. Флавий Вегеций Ренат. Краткое изложение военного дела / Вегеций Ренат Флавий // Военная мысль Античности: Сочинения древнегреческих и византийских авторов / Сост. К. Королёва. – М.: Издательство АСТ; СПб.: Terra Fantastika, 2002. – 486 с. 21. Арриан. Тактическое искусство / Арриан / пер., коммент., вступ. статьи А. К. Нефёдкина. – СПб.: Факультет филологии и искусств СПбГУ; Нестор-История, 2010. – 286 с. 22. Die kleineren Historikerfragmente auf Papyrus / bearbeitet von Fr. Bilabel. – Bonn: A Marcus und E. Weber's Verlag, 1922. – 66 s. 23. Шифман И. Ш. Карфаген / И. Ш. Шифман / Сост. и авт. вступ. статьи И. Р. Тантлевский. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2006. – 518 с. 24. Циркин Ю. Б. От Ханаана до Карфагена / Ю. Б. Циркин. – М.: Издательство Астрель; Издательство АСТ, 2001. – 528 с. 25. Полибий. Всеобщая история. Т. 1. Кн. I–X / Полибий. – В 2 т. – Пер с. древнегреч. Ф. Мищенко. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2004. – 765 с. 26. Корнелий Непот. О знаменитых иноземных полководцах. Из книги о римских историках / Непот Корнелий/ Пер. с лат. и коммент. Н. Н. Трухиной. – М.: Изд-во МГУ, 1992. – 208 с.

Игорь Панафидин

ИСТОРИОГРАФИЯ ДРЕВНЕЙ СПАРТЫ: ПОПЫТКА РЕКОНСТРУКЦИИ

На основе письменных источников античных авторов в статье осуществляется попытка реконструкции спартанской историографии, повлиявшей на дальнейшее развитие традиции историописания, в частности в Древнем Риме. Автор обосновывает положение, что уже в трудах Платона и Плутарха заложена амбивалентная позиция касательно наличия историографии в Древней Спарте, породившая дискуссию, актуальную и поныне. Доказывается, что историческая традиция Лакедемона сохранилась во фрагментах античных авторов, которые писали как об истории Греции в целом, так и об истории Древней Спарты.

Ключевые слова: античная историография, Древняя Спарта, историография Древней Спарты, античные авторы, историческая традиция.

Igor Panafidin

HISTORIOGRAPHY OF ANCIENT SPARTA: AN ATTEMPT OF RECONSTRUCTION

On the basis of classic written sources the author tries to reconstruct the Spartan historiography. It is proved the idea that already writings by Plato and Plutarch are included ambivalent attitude about presence historical tradition in Ancient Sparta, which provides an important discussion. It has been demonstrated that historical tradition of Lacedaemon is preserved in fragments, which wrote not only about history of Greece in toto, but also about history of Ancient Sparta. As well Lacedaemonian historiography had a bearing on developing of ancient historical tradition, in particular in Ancient Rome.

Key words: ancient historiography, Ancient Sparta, historiography of Ancient Sparta, ancient authors, historical tradition.